

EINU. VAŽIUOJU. TYLIU. KALBU...

.....

Nuėjus taip toli ir esant arti kelio pabaigos, mūsų protai ir širdys greitesni už vinguriuojantį minties plėtojimą ant popieriaus, bėga pirmyn prie tikslo. Jie jau skrenda ieškoti atilsio tame, kuris yra visų mūsų ieškojimų pabaiga. Toliau rašyti darosi sunkiau...

Thomas Merton, „Kopimas į tiesą“

„Rašyti darosi sunkiau.“ Gyventi darosi sunkiau, nes ilgesys stiprėja. Skaitau skaitau, ieškau ieškau lyg ir atsakymo, lyg ir kokio ramsčio, kur ta mano tiesa – kelio tiesa, kad galėčiau eiti iki galo. Tos knygos – ir padeda, ir nepadeda... Tie du pasauliai – mokslo įsiskverbimas (toks netobulas!) į visatos paslaptį ir paprastas, kasdienis žmogaus gyvenimas – atrodo tokie nesuderinami, ir tikėjimas taip kartais nutolsta, kad eini iš proto kaskart, kai užvertęs galvą žvelgi į beribį žvaigždėtą dangų ar saulėlydžio grožį. Viskas – kaip gyveni, ką darai, visi darbai darbeliai, rūpesčiai ir bendravimas, kalbėjimas, – viskas atrodo taip menka, nors žinai (tiki!), kad visa tai nėra atsitiktinumas. Būtent tai ir yra prasminga.

Šiandien 2012-ųjų lapkričio 13 diena. Važiuoju autobusu. Rytas. Giedras dangus. Šilta. Gal +10. Važiuoju Panevėžin.

Pro autobuso langą matau šimtus kartų matytą ežerą: tam-
sus, giliai mėlynas vanduo, vidury sala, be medžių, apaugusi
krūmais, lyg milžiniško banginio kupra, netelpanti gelmėje.
Pavasariais čia suskrenda tūkstančiai kirų ar kokių ežerinių
žuvėdrų – lyg balti žiedai kyla į dangaus aukštybes ir leidžiasi
ant žaliuojančios banginio kupros. Kyla, leidžiasi, kyla... Bal-
tas judėjimas, kupinas gyvybės energijos ir garsų.

.....

*Mano mintis visą gyvenimą buvo užvaldžiusi ta pati
problema, kuri rūpi visiems, – gyvenimo ir mirties
problema. Tai iš esmės vienintelis klausimas, su kuriuo
susiduria mąstantis gyvūnas nuo pat savo egzistavimo
pradžios. Mąstantis gyvūnas yra vienintelis, kuris mąsto
apie mirtį ir apie savo mirtį. O kad pasišviestų kelią
tamsoje, kad susitaikytų su mirties faktu, šis gyvūnas,
taip prisitaikęs prie gyvenimo, turi du žiburius: vienas jų
yra religija, kitas – mokslas.*

Jean Guilton, „Dievas ir mokslas“

Dabar – tylu, tuščia. Krūmai pliki, žolė parudavusi, vis-
kas sustingę, gyvybė iškeliavo kažkur toli toli. Ežerui vis tiek:
gelmėje lėtai plaukioja žuvis; ežeras gyvena paslaptinę savo
gyvenimą: ne pirmas kartas likti vienatvėje. Paliktam. Palik-
tam laukti. Ežeras žino – sulauks baltojo judėjimo, nes visada
sulaukia. Kitaip nebus. Tai gerai. Ramu.

Laukiu ir aš. Ko? Ne apie jaunystės nerimą mąstau. Jis liko.
Kitoks. Nerimas tapo mauduliu. Tai sielos gelmėje atsivėręs
tamsus šulinys (nežinau, kaip apibūdinti). Prabundi ir... mau-
džia. Žmonės sako „skauda širdį“. Ne. Maudžia ilgesio (ko? to

„kažko“) žaizda. Žemiškais žodžiais galėčiau apibūdinti taip:
tokia būseną, lyg reikėtų pirmą kartą šokti su parašiotu. Arba
panašiai mausdavo prieš premjerą. Negeras jausmas. Vienin-
telė išeitis – kilti iš lovos, judėti, eiti...

Ta mano Senė iš „Raudonų sandaliukų“ kažkaip nejučia
dingo. Nenoriu su ja kalbėti. Ir ji tyli. Nebejaučiu to susidve-
jinimo. Gal tikrai ji „mirė“? Nors greičiausiai susiliejom, su-
panašėjom. Kitaip sakant, tapau vientisesnė, o gal... senesnė.
Bet niekada nesijaučiu viena. Yra šalia kažkas. Gal Angelas
sargas? Juokinga, bet jaučiu. Visada šalia. Dar nedrįstu pra-
kalbinti. Ateis laikas – išdrįsiu. Žinau, kad neišsikrausčiau iš
proto. Tai – mano „beprotnamis“, o gal tiksliau – „blaivaus
proto buveinė“.

Kabinkis už mažiausio daiktelio, statulėlės, atviruko, kny-
gos, debesies... Klausykis garsų, ieškok mažų stebuklų, suža-
dink savyje – kasdien, tuoj pat – bent palankumą gyvenimui.
Nesėdėk vienatvėje, nesivartaliok rytais lovoje su savo maudu-
liu – prabudai ir kelkis! Eik. Bėk. Trenk durimis. Nesigilink į
proto vingrybes – patirsi tik klastingus puolimus. Daugiau nei
tau skirta neišmąstyti, daugiau nei skirta žinoti – nesužinosi.
Vertink tai, ką turi. Iškelk galvą, žvelk į dangų, kur paukščiai
ir lėktuvai, debesys ir žaibai; žvelk į tamsą – ten spindi žvaigž-
dės. Monologas sau.

Ak! Atleiskit. Nublūdijau, kaip sako žemaičiai. Juk aš au-
tobuse. Panevėžys dar toli. Įdienojo. Saulė. Ir sukriženau: juk
artėja pasaulio pabaiga, 2012-ųjų gruodžio 21-oji. Visos te-
levizijos, žiniasklaida malė visokias pranašystes – nuo Majų
kalendoriaus pabaigos iki mokslininkų, aiškiaregių, mistikų
vizijų, teorijų, hipotezių... Bus – nebus? Tad ir aš nusipirkau
kelis pakelius makaronų, grikių – gal išliksiu kokiame kampe-
lyje, kad ir už Ažuolyno ažuolo užsiglaudusi, kai drebės žemė,
galėsiu nors makaronų pagrauzti.

(Bet juk pradėjau nuo lapkričio. Važiuoju į Panevėžį, ma-

tau ežerą. O toliau – nieko. Dabar, kai perrašinėju tekstą (jau beveik 2013-ųjų pavasaris!), nieko nerandu, ką rašiau apie tą vizitą į Panevėžį. Tiesiog nėra. Matyt, viskas vyko kaip įprasta: kalbėjau, vaidinau, šokinėjau, šypsojaisi, gėrėme arbatą, kažką skanaus valgėme miesto bibliotekoje ir autobusu pardardėjau namo. Tikrą tiesą rašė Albert'as Camus: „Neaprašyta diena – mirusi diena.“)

Kaip tas laikas painiojasi! Kaip jis lekia, teka, bėga... Iš tikrųjų – nieko nėra. Tik diena – naktis, diena – naktis... Prašvilpė ta pasaulio pabaiga. Artėja Naujieji metai (2013-ieji!). Kiek milijonų bus iššvaistyta fejerverkams, dundės jie kaip pragaras, sproginės, taškysis žiežirbom, ir niekas, žvelgdamas ir rėkdamas iš džiaugsmo, svaigdamas nuo spalvotų „žvaigždžių“, šnypščiančių ir tuoj užgėstančių, nepastebės daug aukščiau už tą žybčiojančią beprotybę, su pašaipą, ramiai ir atlaidžiai į mus žvelgiančio Mėnulio (jei jis teksis pasirodyti). Tas kontrastas atima žadą: koks netikras, dirbtinis mūsų džiaugsmas, kokia amžina, kukli ir didinga, tiksliau, dieviška Dangaus draugystė mums skirta.

Ir kas gi vyko tame pasaulyje, kuris turėjo 2012 12 21 pasibaigti? Tas pat. Niekas nepasikeitė. „Mes sužinojome apie gyvenimą beveik viską, išskyrus tai, kaip gyventi“, – prieš kelis tūkstančius metų pasakė kažkoks antikos filosofas.

Obama vėl išrinktas Amerikos prezidentu.

Kažkokie nesutarimai Briuselyje (matyt, nereikšmingi, bent man).

Energetikos bosai vėl didina mums mokesčius už šildymą, elektrą.

Į valdžią vėl išrinkti socialdemokratai. Konservatoriai kaišios pagalius iš keršto. Kaipgi daugiau įprasmina savo „darbą“ valdžios žmonės? Kovoja dėl privilegijų, įtakos, aukštų postų, veržiasi į Briuselį – ten atlyginimai ohoho!

Rusija vėl išsirinko prezidentu Putiną.

Islamo pasaulyje žudynės, liejasi kraujas – savas ir svetimas.

Izraelis pučiasi, kaip ta varlė iki jaučio didumo, žudo, engia palestiniečius. O tie – keršija kaip išgali.

Kraujas, kraujas... Niekas nenori (niekada nenorės!) atsukti kito skruosto.

Kada nors visi, kurie dabar gyvename, iškeliausime TEN; gal tada suprasime, kas mes esame, kodėl tokie esame, kodėl Dievas leidžia tokiems būti, kam tas laisvas pasirinkimas, jei-gu jis padaro sielą žiaurią, neišmintingą. Leista tau, žmogau, ją prarasti, bet leista pasirinkti ir neišduoti savo sąžinės. Kodėl tiek daug išduodančių? Kas tas nuopuolis? Niekada nesupratau. Islamas nepripažįsta prigimtinės nuodėmės. Kurie teisūs? Žinau tik viena: visatos Kūrėjas viską yra numatęs. Kai baigsis šis neteisingas, klaidose paskendęs pasaulis, ateis nauja pradžia.

„Sustok“, – tyliai kužda kažkas. Aš pati? O gal tas mano naujasis draugas? O gal vis dar ta Senė, antrasis „aš“? Nebesvarbu. Nebesiklausau. Man vis tiek, kiek tų „aš“ tūno manyje. „Pasikalbėti“ visada yra su kuo, nes, nors ir abejoju, vis aiškiau jaučiu, kad šalia yra kita esybė. Dar nesuprantu. Norėčiau paklausti, išsiaiškinti. Kai klausiu – tyli. Šmėstelėjo mintis (mano – ne mano?): „Gyvenimas – taškelis tarp dviejų Amžinybių.“

• • •

Žiema. Speigai. Ir paukščiai sustingo – nė cypt. Iš kiemo kačių ir katinų liko tik trys. Pastatyčiau jiems kokią būdą, bet kas nors išspardys, sugriauš – atseit tegu nustimpa tie katinpalaikiai, visokių bakterijų platintojai! Kai kurių žmonių neapykanta benamiams gyvūnams (ir žmonėms, savaime suprantama) kelia šurpą. Kita vertus, perdėta meilė – visokie šunų rūbeliai, šukuosenos – nežinau... Juk dažnai toks (ar tokia),

kupinas meilės savo globotiniui, net nepažvelgęs praeina pro elgetą, šąlantį požeminėje perėjoje. Kaip tai suderina? Mylėti, glostyti, bučiuoti šuns snukelį ir neduoti nė cento elgetai? Negaliu šito suprasti. Dažnai negaliu suprasti kitų ir savęs. Ir taip be pabaigos...

Visą laiką tyliai su tuo savo mauduliu kažko bijau. Nors kartojau kaip mantrą išgirstus savyje žodžius „Nebijok... Nebijok...“ Ko bijoti? Po teisybei, ne dėl savęs bijau. Skurdo nebijau. Senatvės, silpnumo – kaip bus taip. Gal būsiu elgeta, prašanti išmaldos, – ne gėda. Tegu. Nes jis, tas elgeta, irgi yra vienintelis toks, nepakartojamas, pašauktas gyventi. Kad ir kas nutiktų, vis tiek gali žvelgti aukštyn iš giliausios skurdo, klaidų, vienatvės duobės – žvaigždės šviečia visiems.

Rytas. Pusė aštuonių. Dar tamsu. Nemėgstu ryto: abejingumas, nuobodulys, visa ko beprasmybė užgula kambarį, lovą, kūną, užpildo orą, kuriuo kvėpuoju. Žinau – reikia keltis. 11 valandą „Astridos“ repeticija. Garsiai atsidūstu. Kažkas iš esybės gelmių priešinasi gyvenimui. Garsiai, aiškiai tariau, šaukiu (juk esu viena, kas uždraus?): „Dainuok! Šauk! Ką nors daryk! – Nenoriu dienos! Nenoriu būti čia! Nieko nenoriu! – Norėk! Norėk! Suriečiu kelius – ištiesiu, suriečiu – ištiesiu, su įniršiu, priešindamasi tam „Nenoriu!“ „Padėk! – košiu pro dantis, ašaros kaupiasi, ritasi veidu. – Ateik! Duok jėgų. Man reikia gy-ven-ti! Reikia keltis! Reikia! Reikia!“ Durnė, – mažiau tuo pat metu, – ko žliumbi? Atsikeliu, žiūriu į veidrodį, matau krūvą susivėlusią plaukų, dėmėtą veidą. Čia aš? Ir... pradėdu kikenti. Gal ir apsimestinai – cha! cha! cha! – kvatoju. Sukioju sprandą, įbėgusi į balkoną su įniršiu paminiu dvi- ratį. Fu! Sunkiausias etapas peržengtas. Pradėsiu gyventi.

Mano miela skaitytoja (ar skaitytojau), atleisk už neviltingas akimirka. Tai kartojasi taip dažnai, kad nutariau neslėpti – gal ir dar kam nors (esu tikra, yra tokių žmonių) užslenka tamsos šešėliai. Tiesiog noriu pasakyti: išeitis tik viena – nepasiduoti.

Nesu aš ta „spinduliuojanti“, kokia atrodau per susitikimus. Prisipažįstu – sunkiai kovoju. Beveik kasdien. Ir taip bus, žinau, be pabaigos. Bet...„spindinčių laimės šukelių“ dar vis randu. Manau, jų rasiu iki paskutinės akimirkos.

Taigi, diena prasidėjo. Kava. Cigaretė (tik viena!). Pro langą matau mūsų kiemsargę, malonią smulkutę apie 60 metų Valentiną, jos katinas Markizas pernai numirė – todėl ji myli ir maitina kiemo kates. Valentina grėbia sušalusius, aptižusius lapus. Nejaugi jie buvo žali? Virpėjo vėjyje, paukščiai nardė jų tankmėje? Paguoda amžina: plikose medžių šakose giliai pasislėpusi tūno nauja žaluma. Amžinas prisikėlimas.

Dar matau, kaip šaligatviu mamos tempia vaikus į darželį. Mažylis su sunkia kuprine pėdina į netoliese esančią mokyklą. Kita vertus, pati prisiminiau savo pėdinimus – ar tai buvo jau toks didelis vargas? Kažkaip vaikystė neprimena sunkių vargų. Eini paežere takeliu per sniegą, per speigą, kartais dar kokia kojinių gumikė atsisega, tad ir pliką vietą tenka pašaldyti – ir nieko. Ilgų kelnių neturėjome. Nebuvo. Tiesa, pamokos prasidėdavo 9 valandą, niekas nekaitaliodavo laiko. Vaikystė – būseną be jokio vargo (net jei jis ir yra – tai suvokdavo tik mama), joje nėra mirties.

Užia liftas. Aš – žemyn. Nešu katėms ēdalo. Kaimynas (turbūt?) leidžiasi kartu. Sutrinku, kai atsiduriu tokioje mažoje erdvėje su nepažįstamu žmogumi: jis – su savo gyvenimu, aš – su savo. Tylim.

– Labas rytas, – neištveriu.

– Labas, – net nepažvelgia. Galva nuleista. Čiupinėja rak-tus.

– Saulės jau nebus šiandien, – sakau, viduje krizendama. Ko aš vis kabinėjuosi?

– Nebus... – nekeičia pozos.

– Aha. Apsiniaukę... visą laiką...

– Aha...